

Podziękowania

Podziękowania do pierwszego wydania (2010)

Do wygłoszenia i przedyskutowania głównych tez niniejszej książki w ramach Wykładów Frankfurckich im. Theodora W. Adorna w 2007 roku zaprosił mnie Axel Honneth, który też niezwykle gościnnie to wydarzenie pilotował. Gdyby nie to zaproszenie – pisanie i ukończenie książki zapewne przesunęłyby się w czasie.

Jens Halfwassen już w 2006 roku dał mi sposobność wygłoszenia zarysu tej teorii w ramach cyklu wykładów poświęconych pamięci Hansa-Georga Gadamera.

Grupa tematyczna „Bild” (Obraz) w berlińskim Wissenschaftskolleg (Kolegium Naukowe), w której sesjach uczestniczyłem wraz z Reinhartem Meyerem-Kalkusem, otworzyła mi możliwość przedyskutowania licznych szczegółowych kwestii z przedstawicielami różnych dyscyplin. Byli wśród nich: Gottfried Boehm, Karl Clausberg, Luca Giuliani, Dieter Grimm, Wolfram Högbe, John Michael Krois, W.J.T. Mitchell oraz Christoph Möllers. Nie mniej owocna okazała się współpraca z grupą roboczą zajmującą się spuścizną Lukrecjusza, w której pracach obok Reinharda Meyera-Kalkusa uczestniczyli także Stephen Greenblatt, Oliver Primavesi i Christof Rapp. Nieocenioną pomocą były w tym czasie również osoby pracujące w bibliotece Wissenschaftskolleg.

Treść rozdziałów poświęconych starożytności sprawdziła i wzbogaciła Maria Luisa Catoni. Sybille Krämer pomogła mi lepiej zrozumieć metaforę linii Platona. Manfred Bierwisch i Jürgen Trabant przejrzyli pierwsze rozdziały pod kątem językowym.

Gerhard Quaas i Bernhard Roosens doradzali mi w kwestiach doboru broni *me fecit*. Martina Müller-Wiener podzieliła się ze mną wiedzą o dziełach islamskich. Podczas pracy nad całością tekstu wspierali mnie David Freedberg i Martin Warnke, natomiast Reimut Reiche przyczynił się do wzbogacenia treści przez opracowanie wnikliwej recenzji moich wykładów, wygłoszonych w ramach cyklu poświęconego pamięci Adorna¹.

W pracy nad treścią książki pomocą i radą służyli także: Herbert Beck, Frank Fehrenbach, Petra Gehring, Frank O. Gehry, Andreas Gelhard, Carlo Ginzburg, Stephan von Huene, Fritz-Eugen Keller, Petra Kipphoff, Hannelore Krois, Ulrich Kuder, H. Walter Lack, Ingo Langner, Marilyn Aronberg Lavin oraz Irving Lavin, Axel Meyer, Katja Müller-Helle, Felix Prinz, Johannes Riedner, Salvatore Settis, Carlo Severi, Ulrike Tarnow, Asmus Trautsch, Bernhard Waldenfels, Lambert Wiesing, Gerhard Wolf, Wolfgang Wolters, Torsten Wunsch i Roberto Zapperi.

Źródłem inspirujących impulsów i produktywnej krytyki były zarówno pracownie „Requiem” oraz „Das Technische Bild” (Obraz techniczny), jak i cały Instytut Historii Sztuki i Obrazu Uniwersytetu Humboldtów, w szczególności zaś Carolin Behrmann, Matthias Bruhn i Stefan Trinks. O graficzne opracowanie schematu aktu obrazu w ostatnim rozdziale zadbał Glenn Vincent Kraft. Barbara Herrenkind wykonała i przygotowała szereg fotografii. Nieocenioną pomocą intelektualną i organizacyjną wykazali się asystujący mi na przestrzeni wielu lat studenci i studentki: Wiebke Borutzky, Sara Hillnhütter, Nadine Lauterbach, Alexis Ruccius, Julia Schmidt, Maja Stark i Marco Strobel. Na ich zaangażowanie mogłem przeznaczyć środki otrzymane w ramach Nagrody im. Maxa Plancka (Max-Planck-Forschungspreis), którą w roku 2006 przyznały mi Towarzystwo Maxa Plancka i Fundacja Alexandra von Humboldta (Max-Planck-Gesellschaft, Alexander von Humboldt-Stiftung).

¹ R. Reiche, *Vom Handeln der Bilder. Horst Bredekamps Frankfurter Adorno-Vorlesungen 2007*, „WestEnd. Neue Zeitschrift für Sozialforschung” 2008, nr 2, s. 174–181.

Zebrane tutaj myśli dyskutowałem w licznych rozmowach i w ramach wspólnych seminariów z Johnem Michaeliem Kroissem, którego miałem przyjemność poznać w roku akademickim 1992/1993, gdy pracowaliśmy jako wykładowcy berlińskiego Wissenschaftskolleg. Niczym Minotaur pozostawił on swój ślad wszędzie tam, gdzie tekst ma teraz przekonujące brzmienie. Od 2008 roku stwierdzenie to ma nawet silniejszy wydźwięk w kontekście prowadzonej przez nas obu grupy badawczej „Bildakt und Verkörperung” (Akt obrazu i ucieleśnienie), która reprezentuje nowy, szeroko zakrojony format Niemieckiej Wspólnoty Badawczej (DFG – Deutsche Forschungsgemeinschaft).

Wiele istotnych zmian i ulepszeń w tej książce zawdzięczam członkom tejże grupy badawczej, a są nimi: Alex Arteaga, Evelyn Baakes, Franz Engel, Alexandra Enzensberger, Ulrike Feist, Jörg Fingerhut, Franziska Greiner-Petter, Yannis Hadjinicolaou, Rebekka Hufendiek, Marion Lauschke, Moritz Queisner, Juliane Scharkowski, Pablo Schneider i Jörg Trempler. Znaczny wpływ, zwłaszcza na rozważania dotyczące relacji pomiędzy aktem mowy a aktem obrazu, wywarł Jan Konrad Schröder, a gdyby nie pomoc Markusa Ratha, zapewne skapitulowałbym w obliczu mnóstwa innych obowiązków dydaktycznych i administracyjnych. W tym miejscu podkreślić należy, że na kartach tej książki zapisali się wszyscy, którzy w jakikolwiek sposób przyczynili się do finalizacji tego projektu, niezależnie od zakresu i charakteru ich wkładu. Ta wspólna praca jest według mnie potwierdzeniem, że idea uniwersytetu – jako zbiorowości ludzi twórczo współpracujących ze sobą mimo zróżnicowania poglądów – jest nadal żywsza, niż wydaje się to jej krytykom.

Wszystkim wyżej wymienionym osobom jeszcze raz bardzo dziękuję.

Horst Bredekamp, październik 2010

Podziękowania do drugiego wydania (2015)

Również za wkład do tej publikacji, liczne dyskusje i wskazówki dziękuję grupie badawczej „Bildakt” (Akt obrazu) w ramach klastra doskonalenia zawodowego „Bild Wissen Gestaltung” (Obraz wiedza tworzenie) oraz pracownikom naukowym i asystentom mojej katedry w Instytucie Historii Sztuki i Obrazu Uniwersytetu Humboldtów w Berlinie. Dziękuję Evie Gilmer za sympatyczną i sumienną współpracę w ciągu ostatnich pięciu lat. Susanne Müller-Wolff i Julie August wnikliwie przejrzały i wspaniale przygotowały tekst, opracowały także nową szatę graficzną dla wydawnictwa Wagenbach.

Horst Bredekamp, sierpień 2015